

svensk scenkonst

branschorganisation för arbetsgivare
inom musik, dans och teater

PM: Digitalisering och Svensk Scenkonsts medlemmar

- Fredrik Ostrozanszky

Innehåll

Innehåll	2
Bakgrund	3
Branschenkäten 2013 om Digitalisering.....	4
Digitalisering av scenkonsten	5
Att sända till lokal	6
Att sända via internet	8
Var är man i processen idag?	10
Finansiering av digitaliseringen	12
Varför avstår man från digitalisering?	13
Sammanfattning	14
Källförteckning	15
Tabellförteckning	15
Andra resurser.....	15

Bakgrund

Digitalisering är ett samlingsnamn för en rad processer i samhället som grundar sig i ett tekniksifte från analoga- och manuella processer till processer som nyttjar informationsteknologi eller så kallad digital teknologi.

Inom scenkonsten pratar man främst om två olika saker när det gäller digitalisering. När man använder digital teknologi i det sceniska uttrycket eller när man för över scenkonst via digital teknologi till en publik som inte finns på plats i tid och rum där det sceniska uttrycket äger rum. Det är det senare som vi syftar på här, något vi kallar för digitala utsändningar av scenkonst.

2010 tillkännagav EU-kommissionen till EU-parlamentet den digitala agendan för Europa. Det är en av sju delar av EUs strategi Europa 2020 (Europeiska kommissionen) för att skapa tillväxt. Den digitala agendan ska främja innovation, ekonomisk tillväxt och framåtskridande genom att skapa förutsättningar för att bättre utnyttja potentialen hos informations- och kommunikationsteknik.

Som en del av detta togs det 2011, av den svenska regeringen, fram en rad mål i skriften *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige* (Regeringskansliet, 2011) och tillsatte en digitaliseringskommission med uppdrag att främja och bevaka digitaliseringsprocesser i enlighet med och förhållande till det it-politiska målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda sig av digitaliseringens möjligheter.

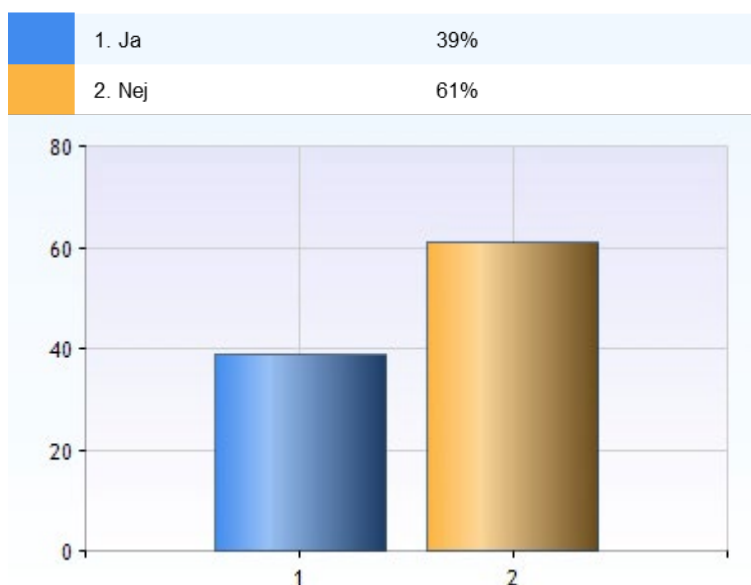
Den digitala agendan för Sverige innehåller två områden kring tillgängliggörandet av kultur och upphovsrätt som bland annat berör scenkonsten.

2013 fick Statens Kulturråd i uppdrag av regeringen att kartlägga hur de offentligt finansierade scenkonstinstitutionerna använder sig för att tillgängliggöra sina produkter för allmänheten. Kartläggningen presenterades i en rapport med namnet *Digitalisering på scenkonstområdet* (Statens kulturråd, 2013) i maj 2013.

Branschenkäten 2013 om Digitalisering

Under våren 2013 genomförde Svensk Scenkonst en enkätundersökning bland sina medlemmar där vi bland annat ställde frågor om digitalisering. Undersökningen gick ut till alla Svensk Scenkonsts medlemmar (då 104) och av dessa kan man kalla ungefär 70 för producerande medlemmar. Av dessa svarade 64 (91 %) på frågorna om digitalisering.

Tabell 1 - Arbetar ni eller planerar ni att arbeta med digitala utsändningar av scenkonst

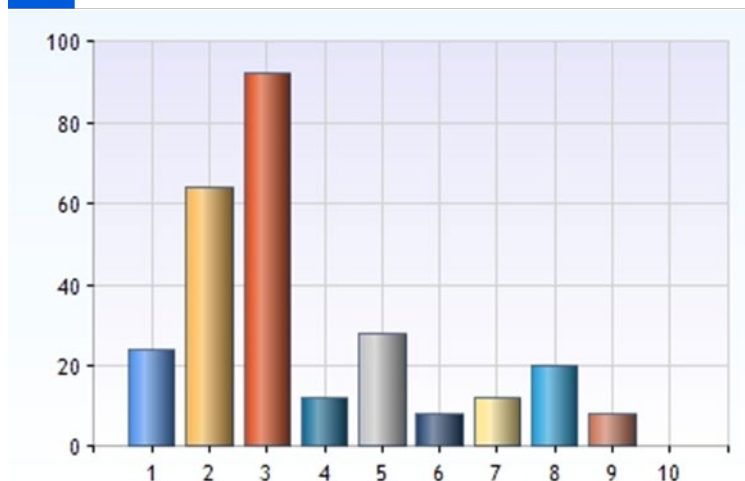
Den teknik och infrastruktur som krävs för att digitalisera scenkonsten har nu funnits tillgänglig länge. Ändå så är det en minoritet av Svensk Scenkonst medlemmar som har arbetat eller planerar att arbeta med digitala utsändningar av scenkonst. När undersökningen gjordes svarade endast 39 % av respondenterna att de idag arbetade eller planerade att arbeta med digitala utsändningar (se Tabell 1). Dessa fick följdfrågor om Frågorna var ställda så att de som planerar eller har digitaliserat fick svara på frågor om varför och hur, medan de som svarade nej fick svara på frågan om varför de avstod (se Tabell 11 i senare avsnitt).

Digitalisering av scenkonsten

De av Svensk Scenkonst medlemmar som idag arbetar med digitalisering av scenkonsten gör så på olika sätt och har nått olika långt i sitt arbete. Några har redan gjort digitala utsändningar under flera år medan andra fortfarande är kvar i utrednings och projekteringsfasen. Det som framgår med tydlighet är att det i nästan alla fall handlar om att göra scenkonsten mer tillgänglig för publiken (92 %) och nå uppställda mål i organisationen (64 %). Av fritextsvaren framgår det att det kan vara mål om just tillgänglighet och att nå ut till andra publikgrupper som är den drivande faktorn av digitaliseringen. Däremot är det få som tror att digitalisering kan minska kostnaderna (8 %) eller öka intäkterna (12 %) (se Tabell 2).

1. Det ingår i vårt uppdrag	24%
2. Det är ett verktyg för att nå uppställda mål	64%
3. Öka tillgängligheten	92%
4. Av tekniska skäl	12%
5. Av konstnärliga skäl	28%
6. För att minska kostnaderna	8%
7. För att öka intäkter	12%
8. För att möjliggöra högkvalitativ dokumentation och arkivering av scenkonst	20%
9. Annat	8%
10. Vet ej	0%

Tabell 2 - Varför arbetar er organisation med digitala utsändningar av scenkonst?

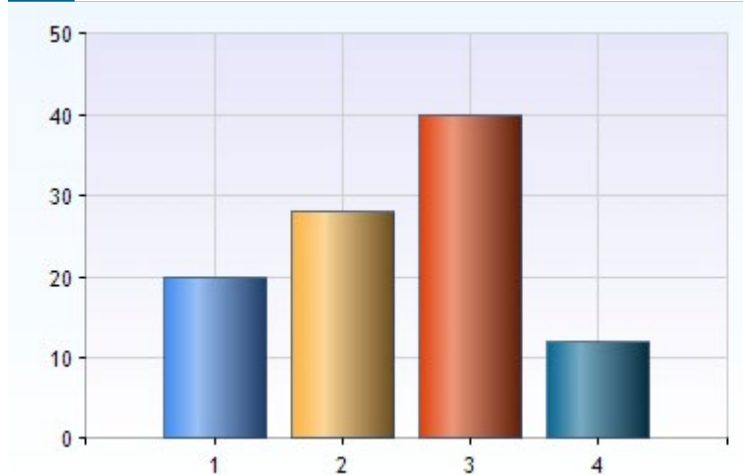
Att sända till lokal

Allt fler biografer i landet har digitaliserats, vilket möjliggör för dessa att ta emot och visa utsändningar av kultur- och sportevenemang. Det gör till exempel att man på små orter har kunnat visa direktsändningar eller inspelningar av opera från Metropolitan i New York.

Av respondenterna är det 28 procent som direktsänder sina produktioner till för ändamålet avsedd lokal, främst Dramaten, Operan, Kungliga filharmonikerna och Göteborgs Symfoniker och ytterligare 20 procent som planerar att göra på det här sättet (se Tabell 3). Det framgår dock av textsvaren att även om man skulle vilja göra på detta sätt prioriterar man andra lösningar, främst på grund av att lokalerna inte finns på de platser man vill nå ut till.

På Dalateatern har man tillsammans med Riksteatern istället utvecklat ett system där man kör ut utrustning till platser man vill spela på. Tekniken är interaktiv på det sättet att publiken på båda platserna kan höra varandra och att man i pausen kan prata med varandra via länk. Förutom att utöka scenrummet blir även platsen utökad genom digitalisering. Geografiska gränser suddas ut genom tekniken och en ny sorts scenrum skapas. Fördelen med den här tekniken är att man är relativt platsoberoende så länge det finns en internetuppkoppling.

1. Ja, vi planerar att göra så	20%
2. Ja, vi gör redan så	28%
3. Nej	40%
4. Vet ej	12%

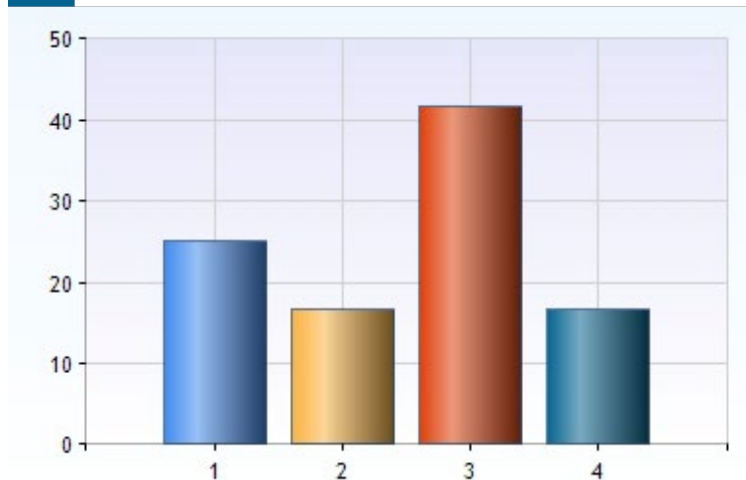

Tabell 3 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med direktsända digitala utsändningar av scenkonst till för ändamålet avsedd lokal (till exempel biograf)?

Något färre arbetar med (17 %) eller planerar att göra (25 %) utsändningar av inspelade produktioner (se Tabell 4). Främst handlar det om att man vill värna om det levande mötet med publiken. Däremot finns det fördelar med detta då det är billigare att spela in en produktion som sedan kan visas på en plats oberoende av när den ursprungligen spelades.

1. Ja, vi planerar att göra så	25%
2. Ja, vi gör redan så	17%
3. Nej	42%
4. Vet ej	17%

Tabell 4 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med inspelade digitala utsändningar av scenkonst till för ändamålet avsedd lokal (till exempel biograf)?

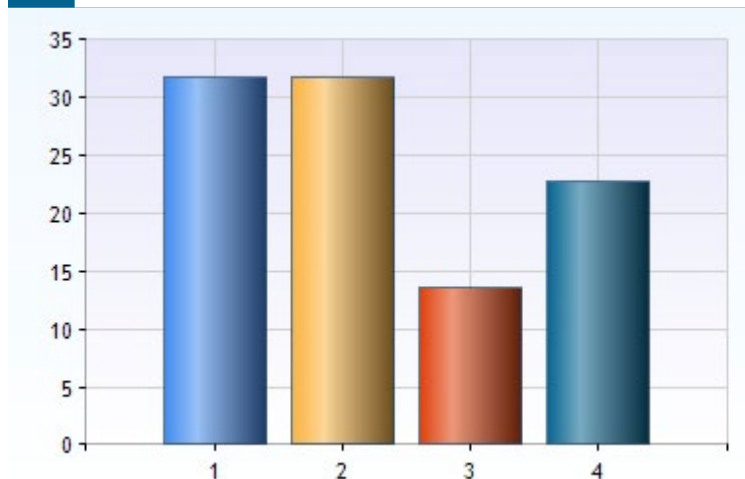

Att sända via internet

Att göra digitala utsändningar via internet eller så kallad streaming möjliggör att nå ut till publiken i deras eget hem eller på vårdinstitutioner. Tekniken för att ta emot sändningarna finns hos alla som har en dator med internetuppkoppling eller en smart telefon och är en kostnad som konsumenten själv står för. Det man behöver investera i är själva utsändningen. Det kan vara en förklaring varför så många arbetar på detta sätt eller planerar att arbeta på detta sätt.

Även om 32 procent anger att de arbetar med direktsändningar via internet så framgår det av fritextsvaren att detta oftast sker i speciella fall. Detta gäller även de som planerar att göra på det här sättet. Det finns dock undantagsfall som Göteborgs Symfoniker som har ambitionen att göra alla konserter tillgängliga direktsamt.

1. Ja, vi planerar att göra så	32%
2. Ja, vi gör redan så	32%
3. Nej	14%
4. Vet ej	23%

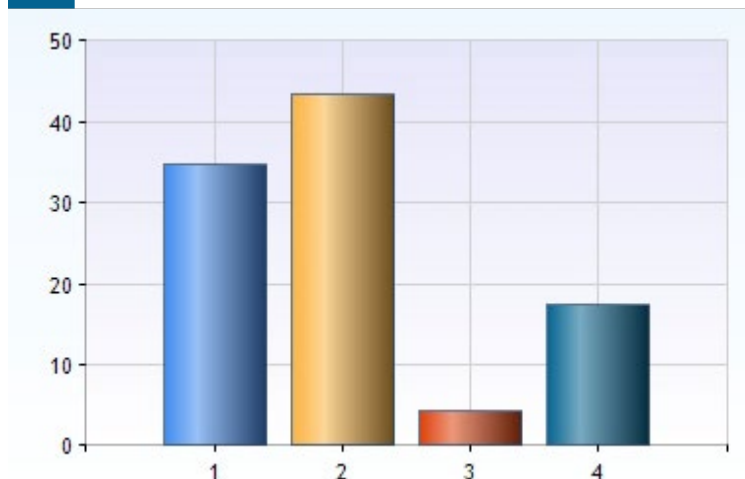
Tabell 5 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med direktsända digitala utsändningar av scenkonst via internetbaserad tjänst (streaming)?

Att göra inspelade produktioner tillgängliga på internet är det absolut vanligaste sättet att digitalisera scenkonst. Av de svarande är det 43 procent som arbetar med det idag och 35 procent som planerar att göra så (se Tabell 6). Av de textsvar som lämnats på den här frågan och samtliga frågor som presenterats innan framgår det att det är det här sättet som prioriteras på grund av enkelhet och tillgänglighet för publiken.

Att göra en inspelning är mindre tekniskt krävande än att sända direkt och materialet blir även tillgängligt när publiken själv vill titta. Det finns även möjlighet för att efterbehandla materialet genom att klippa ihop från flera olika framföranden på ett sätt som inte är möjligt med direktsändningar.

1. Ja, vi planerar att göra så	35%
2. Ja, vi gör redan så	43%
3. Nej	4%
4. Vet ej	17%

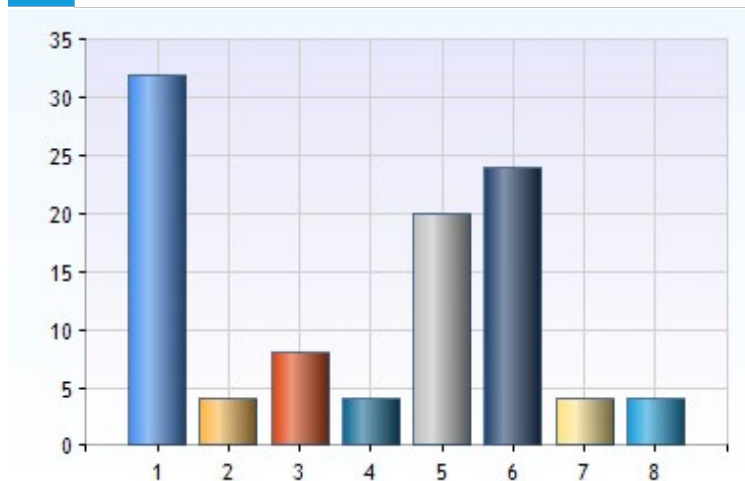
Tabell 6 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med inspelade digitala utsändningar av scenkonst via internetbaserad tjänst (streaming)?

Var är man i processen idag?

I dagsläget är det bara 24 procent av de som arbetar med digitalisering som inte har någon lösning klar. De allra flesta anlitar kompetens efter behov (32 %) eller har någon sorts kombinationslösning av att anlita folk, ha kompetens in house eller fasta samarbetspartners (20 %) (se Tabell 7). Göteborgs Symfoniker har under flera års tid utvecklat ett system för inspelning och utsändning helt in house medan man i andra textsvar anger att man antagligen kommer att kunna sköta hela produktionen men behöver hjälp med distributionsledet.

1. Vi anlitar kompetens vid behov för speciella projekt	32%
2. Vi har ett avtal med en samarbetspart för våra digitala produktioner	4%
3. Integrerad del i vår verksamheten under enstaka produktioner	8%
4. Integrerad del i vår verksamheten under alla produktioner	4%
5. Kombination av ovanstående svar beroende på produktionen	20%
6. Vi har ingen lösning i dagsläget	24%
7. Annat	4%
8. Vet ej	4%

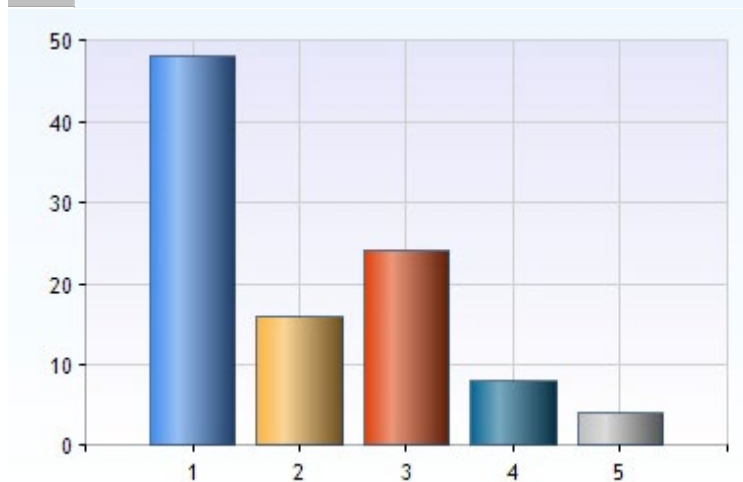

Tabell 7 - Hur ser er lösning ut för digitala utsändningar av scenkonst?

Något som är tydligt är att majoriten än så länge är i utredningsstadiet och har svårt att ge en uppskattning på när man kommer att kunna börja sända (48 %). Man utreder fortfarande behov och lösningar. Endast en fjärdedel anger att man har en lösning färdig som använder i sina produktioner (se Tabell 8).

1. Vi utreder vårt behov och framtida lösningar	48%
2. Vi ska testa och utvärdera lösning under 2013-2014	6%
3. Vi har en färdig lösning som vi arbetar med i våra produktioner	24%
4. Annat	8%
5. Vet ej	4%

Tabell 8 - Hur långt har ni kommit med ert arbete med digitala utsändningar av scenkonst idag?

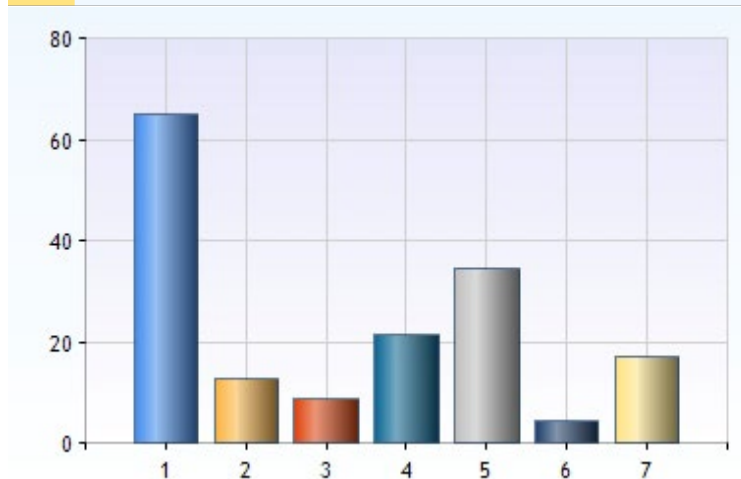

Finansiering av digitaliseringen

Att digitaliseringen är någonting som kostar framgår inte bara av de låga förväntningarna på ökade intäkter eller minskade kostnader (Tabell 2) utan även av den rapport som Statens Kulturråd genomförde. Som bäst rapporterades ett minusresultat på 25 000 kronor (Statens kulturråd, 2013, s. 15). Digitaliseringen innebär nyinvesteringar i teknik, kompetens och klarering av upphovsrätter.

I vår undersökning framgår det att 65 % använt ordinarie medel för att genomföra digitaliseringen och 35 % har sökt eller fått projektmedel eller så har man samfinansierat med annan part (se Tabell 9). Problemet med projektmedel är att när man väl gjort den initiala investeringen har man fått ökade kostnader. Det finns därför en risk att man efter projektets slut har svårt att hålla den digitala verksamheten vid liv trots att digitala-infrastruktursatsningar är gjorda. De framgår också av fritextsvaren där man på dalateatern blivit tvungen att lägga en del av den digitala verksamheten på is efter att man inte fått fortsatta projektmedel.

1. Ordinarie medel	65%
2. Sponsring	13%
3. Gåvor	9%
4. Samfinansiering med annan part	22%
5. Offentliga projektmedel	35%
6. Annat	4%
7. Vet ej	17%

Tabell 9 - Hur har ni finansierat arbetet med digitala utsändningar av scenkonst i er organisation? (flervals)

Varför avstår man från digitalisering?

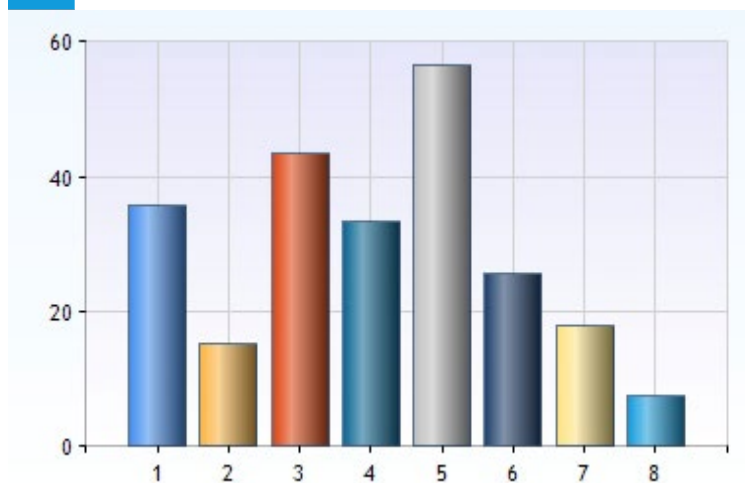
Av de som svarade på enkäten att de inte arbetar med digitalisering i dagsläget (61 %, se Tabell 1) framgår det att det främsta skälet att avstå är att det skulle kosta för mycket. I de fritextsvar som lämnats nämns det ökade kostnader för digitalisering skulle innebära färre speltillfällen och att man på grund av detta skulle nå ut till färre. I enkäten är det 56 procent som har angett kostnaden som skäl (se Tabell 10).

Det nämns också att det skulle vara för svårt att kunna garantera den konstnärliga höjd och kvalité man vill ge sin publik och att tekniken inte är anpassad för uttrycket. Det framgår även av enkät svaren där 44 procent anger tekniska skäl till att avstå och 33 procent anger konstnärliga skäl (se Tabell 10).

En annan problematik är att avtal och rättigheter blir svårt att klarera, något 26 % angett som ett skäl att avstå från digitala utsändningar (se Tabell 10).

36 procent anger även att de inte har några formella krav på att digitalisera från deras uppdragsgivare.

1. Ej prioriterat utifrån uppdrag	36%
2. Vi har ingen efterfrågan från vår publik	15%
3. Tekniska skäl	44%
4. Konstnärliga skäl	33%
5. Det skulle kosta för mycket	56%
6. Det är för svårt med avtal och rättigheter	26%
7. Annat	18%
8. Vet ej	8%

Tabell 10 - Varför har ni valt att avstå från att arbeta med digitala utsändningar av scenkonst? (flervals)

Sammanfattning

Det finns ett stort intresse bland Svensk Scenkonst medlemmar för digitalisering men finansiering och svårigheter med upphovsrätten utgör fortfarande ett hinder. Idag arbetar 39 procent av Svensk Scenkonst medlemmar med digitalisering genom att utreda hur man ska göra produktioner tillgängliga eller faktiskt sända ut genom olika kanaler. 61 procent anger att de har valt att avstå från att göra digitala utsändningar.

Den främsta anledningen som hela 92 % av de som idag arbetar med digitalisering anger för att göra digitala utsändningar är att öka tillgängligheten till scenkonst för publiken. Få ser möjligheter att öka intäkterna eller minska kostnaderna.

Det vanligaste sättet att tillgängliggöra scenkonst digitalt är genom utsändningar av i förväg inspelat material via så kallade streamingtjänster. Där har flera medlemmar utvecklat egna lösningar som till exempel GSOPlay eller Konserthuset i Stockholms streamingtjänst.

Man finansierar digitaliseringen främst genom egna medel (65 %) men också genom projektmedel (35 %) och samfinansiering (22 %).

Av de som avstår är det 56 procent som anger att det kostar för mycket. Det är investeringar i teknik, kompetens och upphovsrätter som drar upp kostnaderna. Något även de som arbetar med digitalisering idag nämner som svårigheter.

Svensk Scenkonsts kartläggning av de som jobbar eller planerar att jobba med digitalisering visar att

- 92 % ser tillgänglighet som främsta anledningen
- 64 % ser digitalisering som ett verktyg för att uppnå sina mål
- 65 % finansierar det med egna medel
- 56 % anger att man avstått för att det är för dyrt.

Källförteckning

- Europeiska kommissionen. (u.d.). *Europa 2020*. Hämtat från Europa 2020:
http://ec.europa.eu/europe2020/index_sv.htm
- Regeringskansliet. (2011). *It i människans tjänst - en digital agenda för Sverige*.
Regeringskansliet.
- Statens kulturråd. (2013). *Digitalisering på scenkonstområdet*. Statens kulturråd.

Tabellförteckning

Tabell 1 - Arbetar ni eller planerar ni att arbeta med digitala utsändningar av scenkonst	4
Tabell 2 - Varför arbetar er organisation med digitala utsändningar av scenkonst?	5
Tabell 3 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med direktsända digitala utsändningar av scenkonst till för ändamålet avsedd lokal (till exempel biograf)?	6
Tabell 4 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med inspelade digitala utsändningar av scenkonst till för ändamålet avsedd lokal (till exempel biograf)?	7
Tabell 5 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med direktsända digitala utsändningar av scenkonst via internetbaserad tjänst (streaming)?	8
Tabell 6 - Vill er organisation arbeta med eller arbetar ni med inspelade digitala utsändningar av scenkonst via internetbaserad tjänst (streaming)?	9
Tabell 7 - Hur ser er lösning ut för digitala utsändningar av scenkonst?	10
Tabell 8 - Hur långt har ni kommit med ert arbete med digitala utsändningar av scenkonst idag?	11
Tabell 9 - Hur har ni finansierat arbetet med digitala utsändningar av scenkonst i er organisation? (flerval)	12
Tabell 10 - Varför har ni valt att avstå från att arbeta med digitala utsändningar av scenkonst? (flerval)	13

Andra resurser

Svensk Scenkonst Branschdagar 2013 – Scenkonsten och digitaliseringen

<http://www.youtube.com/watch?v=isB7lyQnmHw>

Panelsamtal på Svensk Scenkonsts branschdagar

Medverkande:

Moderator: Per Strömbäck, redaktör Netopia.

Medverkande:

Ulrika Holmgaard, VD Svensk Scenkonst

Per Svensson, utredare Kulturrådet

Helena Wessman, VD och konstnärlig chef Göteborgs Symfoniker AB

Ann-Christin Danhammar, Kungliga Operans projektledare för digitala sändningar

Jesper Larsson, teaterchef Malmö Stadsteater

Gugge Sandström, teaterchef Dalateatern

Henrik Stålsjö, biträdande förhandlingschef Svensk Scenkonst

Johannes Nebel, initiativtagare föreningen Play Kultur

Gunno Sandahl, kulturchef Folkets Hus och Parker

Digitalisering - så funkade det 20 maj 2013 Göteborg

<http://www.youtube.com/playlist?list=PLWLjERzcfocHKQCmAQwY0F021LH9n8i85>

Dagskonferens – Samarbete mellan Svensk Scenkonst, GSO och Play Kultur

Vad kan digitalisering göra för kulturen? Vad betyder den för publiken? Blir kvalitén tillräckligt bra, vad kostar tekniken och hur löser man rättighetsfrågorna? Vad menar vi med digitalisering – egentligen?

Göteborgs Symfoniker bjöd tillsammans med Play Kultur och Svensk Scenkonst in till en fokusdag den 20 maj 2013 om digitalisering. Konferensen riktade sig till alla intresserade i kulturbranschen som vill utveckla sin verksamhet med ny teknik och nya kanaler – eller till dig som vill lära sig mer om ämnet.

Frågan är angelägen för alla: konsert- och operahus, konsthallar, museer och danskompanier och teatrar. Kort sagt, alla som vill nå en större publik och utveckla konsten med hjälp av nya tankesätt och ny teknik

Kultur i Almedalen 2013 – Svensk Scenkonst - Vad kan digitalisering göra för kulturen?

<http://www.youtube.com/watch?v=rEZoMMh9BX8>

Panelsamtal under Kultur i Almedalen 2013

Moderator: Per Strömbäck, redaktör Netopia

Medverkande:

Kennet Johansson, generaldirektör Statens kulturråd

Ulrika Holmgaard, VD Svensk Scenkonst

Gunno Sandahl, kulturchef Folkets Hus och Parker

Stina Oscarson, chef och konstnärlig ledare Radioteatern

Sveriges Radio, Karin Linder, ordförande DIK

Loth Hammar, kanslichef och huvudsekreterare i Digitaliseringskommissionen

Statens kulturråd har kartlagt hur scenkonstbranschen kan vara ännu mer tillgängliga och utveckla scenkonst för olika digitala plattformar. Många institutioner har framgångsrikt bedrivit interaktiva digitalt överförda föreställningar och fler spännande samarbeten pågår. Här tar vi pulsen på de idéer och strategier som politiker, utredare, kulturchefer, konstnärer, tänkare och publik har för att utveckla det framtida välfärdssamhället.